

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.006.05.2023

Pan
Marcin Janasik
Dyrektor
Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki
w Górkach Wielkich
ul. Szkolna 1
43-436 Górki Wielkie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/076 – Pomoc psychologiczna i psychoterapeutyczna dla dzieci i młodzieży

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Górkach Wielkich ¹ ul. Szkolna 1, 43-436 Górki Wielkie
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marcin Janasik, Dyrektor Szkoły ² od 1 sierpnia 2019 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja przez szkoły pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2023 (do zakończenia czynności kontrolnych) ³ , z wykorzystaniem dokumentów sprzed tego okresu, istotnych dla kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	Mieczysław Handzel, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/67/2023 z 16 marca 2023 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Zwana dalej: Szkołą.

² Zwany dalej: Dyrektorem.

³ Okres objęty kontrolą obejmuje lata szkolne 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą w Szkole zapewniono warunki do udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom i ich rodzicom, a także pracującym w niej nauczycielom. Pomoc ta była łatwo dostępna, zgodna z rzeczywistym zapotrzebowaniem (z wyjątkiem wsparcia psychologicznego). W Szkole zatrudnieni byli specjaliści posiadający kwalifikacje terapeuty pedagogicznego oraz logopedy.

Od 1 września 2022 r. łączna liczba etatów nauczycieli specjalistów, tj. pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów, wyniosła 3,5 etatu, co odpowiadało wymogom art. 42d ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela⁶. Problemem było jednak zatrudnienie psychologa w wymiarze zgodnym z rzeczywistym zapotrzebowaniem. Poszukiwania tego specjalisty pozwoliły zatrudnić psychologa w niezbędnym wymiarze od roku szkolnego 2023/2024. W każdym przypadku dłuższej nieobecności specjalisty szkolnego, spowodowanego urlopem macierzyńskim, wychowawczym lub urlopem dla poratowania zdrowia, Dyrektor zapewnił zastępstwo.

Główną przyczyną objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną były wnioski nauczycieli/wychowawców, którzy stwierdzili potrzebę udzielenia takiej pomocy. Rzadziej pomoc ta była wynikiem zaleceń wynikających z dostarczonych do Szkoły orzeczeń i opinii. Lokalizacja gabinetów pozwalała na dyskretne skorzystanie z udzielanej pomocy, a pomoc realizowana była przez specjalistów w godzinach pracy Szkoły.

Udzielana pomoc psychologiczno-pedagogiczna młodzieży, ich rodzicom i nauczycielom była wynikiem rzetelnego rozpoznania potrzeb. W ramach pomocy pedagogiczno-psychologicznej dla uczniów Szkoła realizowała m.in. zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, zajęcia logopedyczne oraz zajęcia o charakterze terapeutycznym, a także warsztaty. Ponadto, specjaliści udzielali na bieżąco porad i konsultacji. Najwięcej uczniów Szkoły korzystało z pomocy w formie zajęć logopedycznych.

W szkole analizowano efektywność udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej i w wyniku tych analiz korygowano podejmowane działania. W odniesieniu do uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, zespół specjalistów szkolnych dokonywał z wymaganą przepisami częstotliwością wielospecjalistycznych ocen poziomu funkcjonowania tych uczniów.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Realizacja przez szkoły pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży

Opis stanu faktycznego

1.1. W Statucie Szkoły zawarto postanowienia dotyczące organizacji i zasad udzielania różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej (w tym dla dzieci, ich rodziców i nauczycieli), jak również określono formy takiej współpracy z innymi podmiotami.

Zgodnie ze Statutem Szkoły (§ 12 ust. 3 pkt 18 i § 37 ust. 1 pkt 7), kompetencje Dyrektora obejmowały m.in. organizowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom, rodzicom uczniów i nauczycielom; powoływanie zespołu ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej; ustalanie wymiaru godzin poszczególnych form udzielania pomocy; informowanie na piśmie rodziców o proponowanych formach

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 984, zwana dalej: Kartą Nauczyciela.

pomocy psychologiczno-pedagogicznej; wspieranie nauczycieli, wychowawców i specjalistów w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, dydaktycznych oraz rozwijaniu ich umiejętności w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej; wspomagania działań szkoły w zakresie planowania i przeprowadzenia działań mających na celu poprawę jakości udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Dyrektor odpowiadał również za realizację zaleceń wynikających z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym organizowanie zajęć rewalidacyjnych (§ 38 ust. 1 Statutu Szkoły).

Z kolei w § 37 ust. 1 pkt 8 Statutu Szkoły, do zadań pedagoga szkolnego – koordynatora ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej – należało m.in. prowadzenie szkolnego rejestru uczniów objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną; uczestniczenie w pracach zespołu ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów posiadających orzeczenie; monitorowanie dokumentacji ucznia tworzonej przez wychowawcę, w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Statut regulował również kwestie związane ze współpracą w zakresie udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej z rodzicami uczniów, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli, jak i innymi instytucjami oraz podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży (§ 39-42), a także określał zadania i obowiązki m.in. nauczycieli (§ 45), wychowawców (§ 46), pedagoga, pedagoga specjalnego i psychologa (§ 47)⁷, logopedy (§ 48) oraz doradcy zawodowego (§ 52).

(akta kontroli str. 13-71)

Od 7 września 2020 r. w Szkole obowiązywała procedura organizowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej⁸, która ustalała zasady organizowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom, rodzicom, opiekunom i nauczycielom, zasady dokumentowania i ewaluacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz określała sposób przechowywania i archiwizacji dokumentów związanych z pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

(akta kontroli str. 119-135)

Wymiar godzin poszczególnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz okres ich udzielania ujęty był m.in. w arkuszu organizacyjnym Szkoły oraz w indywidualnych kartach udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, jak i w indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych⁹.

(akta kontroli str. 360-361)

1.2. Działania Dyrektora mające na celu poprawę jakości udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej dotyczyły w szczególności: planowania i organizowania zadań związanych z doskonaleniem zawodowym nauczycieli; zakupu pomocy dydaktycznych i metodycznych do pracy specjalistów; przeprowadzenia remontu sali wykorzystywanej do prowadzenia zajęć w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej; wdrożenia planu poprawy funkcjonowania udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej; poszukiwania osób do pracy na stanowisku psychologa oraz wprowadzenia ww. procedury organizowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

⁷ Zmianą z dnia 30 sierpnia 2022 r zmieniono ten § i wprowadzono zadania i obowiązki: pedagoga specjalnego i psychologa.

⁸ Wprowadzona zarządzeniem Dyrektora numer 02/2020/2021 z dnia 7 września 2020 r.

⁹ Zwanymi dalej: IPET.

Dyrektor wyjaśnił, że: od 1 września 2022 roku dokonywano stałej aktualizacji ogłoszeń dotyczących rekrutacji na stanowisko psychologa. Ogłoszenia publikowano na stronie Kuratorium Oświaty w Katowicach. We współpracy z UG Brenna, dyrektorami szkół i placówek oświatowych konsultowano także możliwość łączenia etatu w różnych szkołach. Efektem tych działań było zatrudnienie psycholog (...). Objęła ona (psycholog – przyp. NIK 7 godzin z zaplanowanych (w arkuszu organizacyjnym Szkoły – przyp. NIK) 13. Poszukiwania pracownika w kolejnych miesiącach zakończyły się pozytywnie, gdyż w roku szkolnym 2023/24 godziny psychologa będą realizowane w całości w wymiarze wyznaczonych 13 godzin. W ramach realizowanego w szkole nadzoru pedagogicznego corocznie dyrektor szkoły dokonuje obserwacji zajęć, w trakcie których analizuje i omawia z nauczycielami sposób realizacji zapisów opinii i orzeczeń w oparciu o przeprowadzone hospitacje.

Efektami działań związanych z udzielaniem uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej są:

- wysokie wyniki z egzaminu ósmoklasisty (corocznie wyniki powyżej średniej w gminie, powiecie, województwie i kraju),
- bardzo niski odsetek repetentów,
- harmonijny rozwój uczniów i dobra współpraca z rodzicami,
- liczne osiągnięcia w konkursach i zawodach sportowych o zasięgu powiatowym i wojewódzkim,
- zwiększenie skuteczności udzielanego wsparcia,
- nabywanie nowych kwalifikacji przez nauczycieli do prowadzenia zajęć w celu zaspakajania rozpoznanych potrzeb dzieci i uczniów,
- poprawa prawidłowości prowadzonej dokumentacji.

(akta kontroli str. 4-11)

1.3. Szkoła miała dostęp do Internetowej Platformy Specjalistyczno-Doradczej, której wykorzystywanie zarekomendowano nauczycielom zarządzeniem Dyrektora nr 14/2021/2022 z dnia 10 grudnia 2021 r. Jak wyjaśnił Dyrektor: (...) z materiałów dostępnych na wskazanej platformie, a także wielu innych platformach korzystają nauczyciele i specjaliści zgodnie z indywidualnymi potrzebami.

Zatrudnieni w Szkole specjaliści potwierdzili, że mają dostęp do ww. platformy. Pedagodzy wyjaśnili, że z niej korzystają, zaś logopedzi oraz doradca zawodowy podali, że nie znaleźli na niej dla siebie przydatnych materiałów.

Ponadto, specjaliści korzystali z materiałów i szkoleń przygotowanych przez Ministerstwo Edukacji i Nauki, pomagających nauczycielom wspierać uczniów w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych.

(akta kontroli str. 4-11, 243-266)

1.4. W latach szkolnych 2020/2021, 2021/2022 w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej prowadzono dzienniki zajęć rewalidacyjnych w postaci papierowej, zaś od roku szkolnego 2022/2023 elektronicznie. W zakresie pozostałych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej w całym okresie objętym kontrolą dzienniki były prowadzone elektronicznie.

W okresie objętym kontrolą papierowo prowadzono następujące dokumenty: *Kartę udzielanej pomocy w ramach PPP, IPET, WOPFU*¹⁰, ocenę efektywności udzielanej pomocy, rejestr wpływających orzeczeń, protokoły spotkań. Specjaliści zostali wyposażeni we wszystkie niezbędne do pracy narzędzia w postaci: gabinetu, mebli,

¹⁰ Wielospecjalistyczna Ocena Poziomu Funkcjonowania Ucznia.

sprzętu komputerowego wraz z drukarką i dostępem do internetu, niezbędnego oprogramowania, materiałów i pomocy dydaktycznych.

(akta kontroli str. 4-11, 243-267, 347-354, 360)

Pedagodzy, logopedzi oraz psycholog mieli do dyspozycji zestawy komputerowe (w tym laptop u psychologa) wraz z drukarką, a ich pracę wspomagały pomoce dydaktyczne (m.in. gry, zabawy, książki). W trakcie nauki zdalnej specjaliści korzystali z aplikacji Microsoft Teams.

(akta kontroli str. 243-267)

1.5. W okresie objętym kontrolą, w związku ze sprawowanym nadzorem pedagogicznym nad Szkołą przez Śląskiego Kuratora Oświaty, przeprowadzone zostały dwie kontrole doraźne związane z udzielaniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej, tj.:

- 26 maja 2022 r. w temacie: *Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków oraz udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w kontekście pisma rodzica*. Wyniki kontroli wykazały nieprawidłowości w zakresie: organizowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej zgodnie z obowiązującymi przepisami. Kontrola ta wykazała, że w Szkole podejmowano działania w zakresie rozwiązania konfliktu pomiędzy uczniami, jednak działania te wskazywały na *brak wspólnych działań wychowawcy, nauczycieli i specjalistów w zakresie rozpoznania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej*. W wyniku tejże kontroli wydano dwa zalecenia: 1) *Wspierać uczniów, rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i dydaktycznych w celu zwiększenia efektywności pomocy udzielanej uczniom (...)*; 2) *Udzielać pomocy psychologiczno-pedagogicznej w trakcie bieżącej pracy oraz przez zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów (...)*. Dyrektor Szkoły podjął szereg działań w celu realizacji powyższych dwóch zaleceń. I tak m.in. w dniu 10 czerwca 2022 r. spotkał się z funkcjonującym w Szkole Zespołem Wychowawczym, na którym to spotkaniu omówił wyniki kontroli i opracowano działania naprawcze; w dniu 13 czerwca 2022 r. w klasie, w której wystąpił konflikt będący podstawą kontroli, przeprowadzono prelekcję na temat przemocy rówieśniczej, tolerancji, akceptacji, agresji i przemocy; w dniu 15 czerwca 2022 r. na posiedzeniu Rady Pedagogicznej przedstawiono protokół z kontroli i protokół z posiedzenia Zespołu Wychowawczego, omawiając działania naprawcze, kładąc nacisk na rzetelne dokumentowanie spotkań i rozmów z uczniami i ich rodzicami;
- 8 września 2022 r. w temacie: *Organizacja pracy szkoły w zakresie udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej*. Kontrola została przeprowadzona w związku z pismem rodzica dziecka zapisanego na rok szkolny 2022/2023 do oddziału przedszkolnego w Szkole z powodu braku realizacji zaleceń z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Kontrola nie potwierdziła zarzutów stawianych Dyrektorowi przez rodzica dziecka. W wyniku kontroli stwierdzono, że *Dyrektor podejmuje szereg działań celem zapewnienia prawidłowej realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego. Planuje zajęcia zalecone przez zespół orzekający Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, przydziela nauczycieli posiadających odpowiednie kwalifikacje do prowadzenia wskazanych zajęć*. Wykazano ponadto, że *wszystkie podejmowane przez Dyrektora działania mają na celu dobro dziecka i prawidłowe funkcjonowanie szkoły zgodnie z przepisami prawa oświatowego*. W wyniku kontroli nie wydano żadnych zaleceń pokontrolnych.

(akta kontroli str. 72, 92-115)

Do Szkoły nie wpłynęły skargi, które dotyczyłyby udzielania w niej pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str. 92)

1.6. Liczba uczniów kształcących się w Szkole w latach 2020, 2021 i 2022 wynosiła¹¹ odpowiednio: 563 uczniów w 27 oddziałach klasowych; 555 uczniów w 27 oddziałach klasowych; 578 uczniów w 28 oddziałach klasowych. Liczebność klas zawierała się w przedziale od 14 do 25 uczniów. Średnia liczba uczniów w klasie w tym okresie wyniosła 21 uczniów.

(akta kontroli str. 116-118)

2.1. W latach 2020-2022 liczba zatrudnionych w Szkole nauczycieli wynosiła¹² odpowiednio: 60 nauczycieli (w tym 27 wychowawców); 58 nauczycieli (w tym 27 wychowawców); 60 nauczycieli (w tym 28 wychowawców).

W Szkole¹³ w poszczególnych latach zatrudniano następujących specjalistów:

- w 2020 r. w łącznym wymiarze 4,025 etatu rzeczywistego¹⁴, w tym: jednego psychologa (0,15 etatu, tj. 3 godziny tygodniowo); trzech pedagogów (2,3 etatu, tj. 46 godzin tygodniowo); jednego logopedę (1,4 etatu, tj. 28 godzin tygodniowo); jednego doradcę zawodowego (0,175 etatu, tj. 3,5 godziny tygodniowo);
- w 2021 r. w łącznym wymiarze 3,727 etatu rzeczywistego¹⁵, w tym: jednego psychologa (0,227 etatu, tj. 5 godziny tygodniowo); dwóch pedagogów (2,136 etatu, tj. 47 godzin tygodniowo); dwóch logopedów (1,27 etatu, tj. 28 godzin tygodniowo); jednego doradcę zawodowego (0,09 etatu, tj. 2 godziny tygodniowo);
- w 2022 r. w łącznym wymiarze 3,886 etatu rzeczywistego¹⁶, w tym: jednego psychologa (0,318 etatu, tj. 7 godziny tygodniowo); dwóch pedagogów (1,363 etatu, tj. 30 godzin tygodniowo), którzy również byli zatrudnieni na stanowisku pedagogów specjalnych (0,954 etatu, tj. 21 godzin tygodniowo); dwóch logopedów (1,181 etatu, tj. 26 godzin tygodniowo); jednego doradcę zawodowego (0,068 etatu, tj. 1,5 godziny tygodniowo).

(akta kontroli str. 231-233)

2.2. W latach 2020-2022 nie było zmian w zatrudnieniu osób na stanowiskach logopedy, doradcy zawodowego, pedagoga oraz pedagoga specjalnego, z uwzględnieniem, że na czas korzystania przez część z tych pracowników z urlopu macierzyńskiego, wychowawczego lub urlopu dla poratowania zdrowia¹⁷, Dyrektor zatrudnił osoby pełniące zastępstwo na tych stanowiskach.

Zmiany w zatrudnieniu nastąpiły natomiast na stanowisku psychologa, w roku szkolnym 2022/2023. Dyrektor wyjaśnił, że poprzedni psycholog (...) *nie chciał kontynuować pracy w szkole (...)*.

W latach szkolnych 2020/2021 oraz 2021/2022 nie wystąpiły żadne braki kadrowe. Natomiast w roku szkolnym 2022/2023 w Szkole zatrudniono psychologa w wymiarze 7 godzin tygodniowo, a potrzeby w tym zakresie wynosiły 13 godzin. Dyrektor wyjaśnił, że psycholog zgodził się na pracę jedynie w takim wymiarze. Ponadto

¹¹ Wg stanu na 30 września danego roku.

¹² Wg stanu na 30 września danego roku.

¹³ Wg stanu na 30 września danego roku.

¹⁴ W roku szkolnym 2020/2021 tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin specjalistów wynosił 20 godzin.

¹⁵ W roku szkolnym 2021/2022 tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin specjalistów wynosił 22 godziny.

¹⁶ W roku szkolnym 2022/2023 tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin specjalistów wynosił 22 godziny.

¹⁷ Dotyczyło to jednego z pedagogów w okresie od 25 kwietnia 2020 r. do 23 kwietnia 2021 r. logopedy w roku szkolnym 2021/2022.

wyjaśnił, że mimo podjętych działań, m.in. publikowania ogłoszeń o pracę na tym stanowisku, na rok szkolny 2022/2023 nie udało się zapewnić psychologa w pożądanym wymiarze, natomiast udało się na następny rok szkolny 2023/2024.

(akta kontroli str. 234-242, 273-294)

2.3. Jeden z pedagogów ukończył: studia magisterskie na kierunku praca socjalna i opiekuńczo-wychowawcza o specjalności nauczycielskiej; studia podyplomowe z terapii pedagogicznej i rewalidacyjnej dziecka z potrzebami edukacyjnymi; studia podyplomowe z logopedii. Uczestniczył w 22 szkoleniach, obejmujących m.in. takie zagadnienia jak: pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole podstawowej; wspomaganie dzieci z trudnościami w nauce czytania i pisania zagrożonych ryzykiem dysleksji; zaburzenia koncentracji i uwagi. Drugi z pedagogów ukończył: studia magisterskie na kierunku pedagogika w zakresie pracy socjalnej i opiekuńczo-wychowawczej o specjalności nauczycielskiej; studia podyplomowe z socjoterapii; studia podyplomowe z oligofrenopedagogiki; studia podyplomowe z logopedii; kurs kwalifikacyjny z terapii pedagogicznej. Uczestniczył w 34 szkoleniach, obejmujących m.in. takie zagadnienia jak: pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole podstawowej; wspomaganie dzieci z trudnościami w nauce czytania i pisania zagrożonych ryzykiem dysleksji; zaburzenia koncentracji i uwagi; jak pracować z dzieckiem z nadpobudliwością ruchową w szkole; dziecko w emocjach, regulacje emocji u dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym.

Jeden z logopedów ukończył: studia magisterskie na kierunku pedagogika specjalna o specjalności rewalidacja głuchych i niedosłyszących; studia podyplomowe z logopedii. Uczestniczył w 31 szkoleniach, dotyczących m.in. pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole podstawowej; zaburzeń koncentracji uwagi. Drugi z logopedów ukończył: studia magisterskie na kierunku: pedagogika w zakresie pedagogiki socjalnej i opiekuńczej;

Od 1 września 2022 r. łączna liczba etatów nauczycieli specjalistów, tj. pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów wyniosła 3,5 etatu, co było zgodne z art. 42d ust. 3 pkt 1 Karty Nauczyciela.

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że w Szkole nie obowiązywały „umowy lojalnościowe”, obligujące do zwrotu dofinansowania na dokształcanie.

(akta kontroli str. 234-242, 335-340)

3.1. W Szkole rozpoznania konieczności udzielenia uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej dokonywali głównie nauczyciele, wychowawcy oraz pedagog szkolny. Podstawową formą rozpoznania potrzeb ucznia była bieżąca praca z dziećmi, w ramach której następowała obserwacja ucznia i diagnoza jego potrzeb. Oprócz tego rozpoznanie potrzeb następowało poprzez analizę opinii i orzeczeń wydanych dla poszczególnych uczniów przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną, które dostarczono do Szkoły.

Dyrektor Szkoły wyjaśnił m.in., że: „(...) wychowawcy oddziałów przedszkolnych dokonują obserwacji dziecka w sferze emocjonalnej, społecznej, intelektualnej (graficznej, językowej, przyrodniczej), fizycznej, diagnozując indywidualne potrzeby edukacyjno-rozwojowe. Prowadzą rozmowy i konsultacje z rodzicami, ze specjalistami w szkole. Analizują opinie i orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej. Oceniają wytwory pracy dzieci, dokonując ich analizy. (...)”.

Z kolei w odniesieniu do wychowawców klas od jeden do osiem wyjaśnił, że: „(...) Diagnoza ta odbywa się nie tylko w toku bieżącej pracy z dziećmi, ale także poprzez konkretne działania:

- wypełniają co roku we wrześniu ankietę przygotowaną przez pedagogów (diagnoza czynników chroniących i czynników ryzyka),
- analizują opinie i orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej,

- obserwują uczniów,
- prowadzą indywidualne rozmowy z uczniami,
- przeprowadzają ankiety socjometryczne w klasie w czasie roku szkolnego,
- prowadzą rozmowy i konsultacje z rodzicami,
- prowadzą rozmowy i konsultacje z nauczycielami różnych przedmiotów,
- prowadzą rozmowy i konsultacje ze specjalistami w szkole,
- analizują na bieżąco oceny uczniów oraz frekwencję,
- analizują codzienne zaangażowanie ucznia w życie społeczne klasy i szkoły.

Nauczyciele poszczególnych przedmiotów diagnozy tej dokonywali nie tylko, jak wyjaśnił Dyrektor: (...) w toku bieżącej pracy z dziećmi, ale także poprzez konkretne działania:

- analizują opinie i orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej,
- obserwują uczniów,
- prowadzą indywidualne rozmowy z uczniami,
- prowadzą rozmowy i konsultacje z rodzicami,
- analizują na bieżąco wytwory pracy uczniów (sprawdziany, kartkówki, zeszyty, karty pracy, projekty itp.).
- analizują wyniki sprawdzianów, testów;
- prowadzą rozmowy i konsultacje ze specjalistami w szkole,
- monitorują na bieżąco oceny uczniów oraz frekwencję,
- analizują codzienne zaangażowanie ucznia na danym przedmiocie.

Ponadto uczniowie klas III i VII poddawani są co roku diagnozie z zakresu kompetencji polonistycznych, matematycznych, językowych i przyrodniczych.

Specjaliści szkolni analizowali potrzeby uczniów również w ramach bieżącej pracy z poszczególnymi uczniami, a ponadto: logopeda prowadził przesiewowe badanie logopedyczne¹⁸ oraz diagnozę sprawdzająco-porównawczą; pedagog, pedagog specjalny i psycholog, co najmniej raz w roku prowadzili funkcjonalną diagnozę i przeprowadzali ankietę wśród uczniów i ich rodziców; a doradca zawodowy wykonywał test zainteresowań i predyspozycji do zawodu wśród uczniów klas 7-8.

Wyniki diagnoz prowadzonych przez wychowawców, nauczycieli i specjalistów były podstawą do podejmowania działań w bieżącej pracy z uczniami, a także planowania ich na kolejny rok szkolny.

Funkcjonujący w Szkole zespół specjalistów udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej ponadto:

- zbierał informacje i zapoznawał się z dostarczoną przez rodziców dokumentacją uczniów posiadających orzeczenia i opinie z poradni;
- kwalifikował uczniów do odpowiednich form wsparcia;
- sporządzał karty udzielenia PPP oraz opracowywał IPET-y;
- pisemnie informował rodziców lub opiekunów prawnych o ustalonych dla ucznia formach, sposobach i okresach udzielania pomocy oraz wymiarze godzin poszczególnych form wsparcia.

(akta kontroli str. 74-91)

W latach szkolnych 2020/2021; 2021/2022 i 2022/2023 stwierdzono potrzebę udzielenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej w odniesieniu do odpowiednio: 317, 289 i 284 uczniów, w tym odpowiednio: 284, 254 i 224 z inicjatywy Szkoły, zaś odpowiednio: 13, 19 i 22 na podstawie orzeczenia, a w przypadku 20, 16 i 38 osób na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str. 299)

¹⁸ W oddziałach przedszkolnych i klasach pierwszych.

3.2. Na każdy rok szkolny w Szkole opracowywano program wychowawczo-profilaktyczny¹⁹, w szczególności w oparciu o diagnozę potrzeb środowiska szkolnego, ewaluację i modyfikację programu z poprzedniego roku szkolnego. W programach tych opisano m.in. czynniki ryzyka związane z zachowaniami niepożądanymi oraz sposób ich eliminowania, jak i zadania nauczycieli, wychowawców i specjalistów w ramach profilaktyki szkolnej. Jednym z głównych założeń programu na rok szkolny 2020/2021 było zapewnienie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego wszystkim uczniom z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych. Z kolei na rok szkolny 2021/2022 jednym z głównych założeń było zapewnienie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, szczególnie w sytuacji kryzysowej wywołanej pandemią COVID-19, w celu zapewnienia dodatkowej opieki i pomocy, wzmacniającej pozytywny klimat szkoły oraz poczucie bezpieczeństwa. W ramach tego programu w każdym roku szkolnym przeprowadzono wśród uczniów wybranych klas m.in. następujące szkolenia: *bezpieczna droga do i ze szkoły; odpowiedzialność karna nieletnich; alkohol, nikołyna, narkotyki, dopalacze – zagrożenia wśród młodzieży; stres – jak sobie z nim radzić – warsztaty z psychologiem*. Co roku sporządzano sprawozdanie z realizacji programu, w którym opisywano podjęte działania, w tym w zakresie dotyczącym udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Frekwencja uczniów pod kątem udzielanej pomocy była monitorowana przez specjalistów poprzez zapisanie obecności w ich dziennikach zajęć.

(akta kontroli str. 138-230, 360)

3.3. Planowana w okresie objętym kontrolą pomoc psychologiczno-pedagogiczna nie była ograniczona wymiarem godzin specjalistów, poza rokiem szkolnym 2022/2023, w którym mimo podjętych działań i uzyskania zgody organu prowadzącego na zatrudnienie w większym wymiarze psychologa, nie udało się zatrudnić psychologa w wymiarze wynikającym z potrzeb Szkoły. Zatrudniony w Szkole psycholog w ww. roku szkolnym pracował 7 godzin, a z rozpoznania potrzeb wynikało, że psycholog powinien być dostępny w Szkole przez 13 godzin (na taki wymiar czasu pracy takiego specjalisty też uzyskano zgodę organu prowadzącego).

W arkuszach organizacyjnych dotyczących okresu objętego kontrolą, z inicjatywy dyrekcji i za zgodą organu prowadzącego, zaplanowano w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej m.in. dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze oraz zajęcia rozwijające z różnych przedmiotów. W roku szkolnym 2020/2021 było to 31 godzin na tydzień dla 123 uczniów, w roku szkolnym 2021/2022 - 25 godzin tygodniowo dla 92 uczniów, a w roku szkolnym 2022/2023 – 26 godzin w ciągu tygodnia dla 75 uczniów.

W przypadku uzyskania przez ucznia opinii lub orzeczenia w trakcie trwającego roku szkolnego Dyrektor zwracał się do organu prowadzącego z wnioskiem o przydzielenie dodatkowych godzin wynikających z powyższych dokumentów celem objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną lub zajęciami rewalidacyjnymi.

Ponadto, z dodatkowych środków z Ministerstwa Edukacji i Nauki w roku 2021 zorganizowano dodatkowe zajęcia wspomagające z różnych przedmiotów w liczbie 119 godzin, których celem było wyrównywanie braków i uzupełnienie wiedzy uczniów po nauce zdalnej w okresie pandemii COVID-19. W 2022 roku, poza wymiarem godzin ustalonym przez Dyrektora, organizowane były dla uczniów dodatkowe zajęcia specjalistyczne z pomocy psychologiczno-pedagogicznej zgodnie z rozpoznanymi potrzebami w liczbie 279 godzin.

(akta kontroli str. 335-340, 360)

¹⁹ Dalej: program.

4.1. W odniesieniu do metod z jakich korzystali nauczyciele, wychowawcy, a także specjaliści szkolni, pracujący z uczniem, aby wspierać jego potencjał rozwojowy i stwarzać mu warunki do aktywnego i pełnego uczestnictwa w życiu szkoły oraz w środowisku społecznym, Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że *początkiem wszelkich działań jest proces poznawania i obserwacji, będący podstawą wszystkich oddziaływań wychowawczych. Inne ważne płaszczyzny działań wychowawczych w trakcie zajęć i lekcji szkolnych to wspieranie każdego ucznia w rozwijaniu jego osobistego potencjału, budowanie dobrych relacji w klasie i w szkole, a także koordynacja pracy wychowawczej wobec uczniów doświadczających trudności lub przejawiających szczególne zdolności.*”. Dodał również, że *Nauczyciele, wychowawcy i specjaliści corocznie działają według określonego planu, który zakłada: wstępne zdefiniowanie trudności/zdolności, określenie specjalnych potrzeb dziecka, planowanie pomocy, realizację działań, sprawdzanie skuteczności i ewaluację oraz utrzymanie i wzmocnienie pozytywnych zmian.*

Dyrektor Szkoły, na pytanie, czy szkoła dysponowała opracowaną przez ekspertów (Ministerstwo) metodyką postępowania w zakresie udzielania uczniom i ich rodzicom oraz nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, udzielił następującej odpowiedzi: *Specjaliści, nauczyciele, wychowawcy korzystali i nadal korzystają w miarę potrzeb z opracowania w wersji elektronicznej wydanego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji - "Diagnoza specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży".*

Zadania wychowawców oraz specjalistów określono w statucie Szkoły. Nie sporządzono dla nich odrębnych zakresów obowiązków.

(akta kontroli str. 74-91)

Podstawą objęcia uczniów pomocą psychologiczno-pedagogiczną były wnioski wychowawców lub nauczycieli, którzy stwierdzali potrzebę udzielenia takiej pomocy. Rządziej przyczyną objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną ucznia przez Szkołę były opinie i orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej wskazujące zalecane formy i zakres dostosowań.

(akta kontroli str. 299)

4.2. W latach szkolnych 2020/2021, 2021/2022 oraz 2022/2023 dla uczniów, wobec których stwierdzono potrzebę udzielenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zastosowano następujące formy pomocy (odpowiednio w poszczególnych latach):

- zajęcia rozwijające uzdolnienia dla: 36, 12 i 6 uczniów;
- zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze dla: 87, 79 i 69 uczniów;
- zajęcia korekcyjno-kompensacyjne dla: 30, 38 i 38 uczniów;
- zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne dla: 8, 21 i 28 uczniów;
- zajęcia o charakterze terapeutycznym dla: 4, 14 i 33 uczniów;
- zajęcia logopedyczne dla: 79, 154 i 100 uczniów;
- zindywidualizowanej ścieżki kształcenia dla: 3, 3 i 3 uczniów;
- porad i konsultacji dla: 12, 21 i 15 uczniów;
- warsztatów²⁰ dla: 0, 88 i 67 uczniów.

(akta kontroli str. 302-303)

²⁰ Np. Archipelag skarbów.

W wyniku analizy 15 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego (po pięć z każdego roku szkolnego objętego kontrolą) ustalono, że:

- w każdym przypadku wydania orzeczenia przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, to rodzic występował do tej poradni z inicjatywą udzielenia pomocy swojemu dziecku, a następnie dostarczał ją do Szkoły;
- w każdym przypadku po dostarczeniu do Szkoły orzeczenia, Dyrektor powoływał Zespół, który opracowywał WOPFU do 30 dni od dnia dostarczenia orzeczenia;
- w każdym przypadku dokonano wpisu w dzienniku zajęć, że dany uczeń posiada orzeczenie;
- w każdym przypadku objęto pomocą psychologiczno-pedagogiczną oraz zajęciami rewalidacyjnymi (za wyjątkiem dwóch przypadków, w których rodzice w formie pisemnej nie wyrazili zgody na objęcie dziecka takimi zajęciami w okresie pandemii COVID-19);
- w każdym przypadku wskazano konkretny rodzaj pomocy wraz z jej czasem trwania i wymiarem;
- w żadnym z analizowanych przypadków nie wystąpiła konieczność współpracy z instytucjami zewnętrznymi, ani nie stwierdzono, aby możliwości organizacyjne, finansowe Szkoły nie pozwalały w pełni zająć się uczniem i skierować go do poradni psychologiczno-pedagogicznej (lub do innych podmiotów świadczących pomoc w tym zakresie).

Dostarczone do Szkoły orzeczenia wydane zostały m.in. ze względu na niepełnosprawność intelektualną w stopniu lekkim, autyzm czy afazję. Dyrektor w celu realizacji zaleceń, zatrudnił trzech nauczycieli współorganizujących kształcenie.

(akta kontroli str. 304-312, 361-399)

W wyniku analizy 45 opinii (po piętnaście z każdego roku szkolnego objętego kontrolą) ustalono, że:

- w każdym przypadku wydania opinii przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną, to rodzic występował do tej poradni z taką inicjatywą, a następnie dostarczał ją do Szkoły;
- w każdym przypadku po dostarczeniu do Szkoły opinii, wychowawca ucznia sporządzał kartę udzielenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej i Dyrektor Szkoły przydzielał uczniowi pomoc;
- w każdym przypadku wskazano konkretny rodzaj pomocy wraz z czasem jej trwania i wymiarem;
- w żadnym z analizowanych przypadków nie wystąpiła konieczność współpracy z instytucjami zewnętrznymi, ani nie stwierdzono, aby możliwości organizacyjne, finansowe Szkoły nie pozwalały w pełni zająć się uczniem i skierować go do poradni psychologiczno-pedagogicznej (lub do innych podmiotów świadczących pomoc w tym zakresie).

Dostarczone do Szkoły opinie wydane zostały m.in. z powodu trudności w nauce, skupieniu się oraz czytaniu lub pisaniu.

(akta kontroli str. 313-324, 361-399)

Ponadto analizą objęto uczniów, którym przyznano pomoc psychologiczno-pedagogiczną, mimo iż nie posiadali orzeczenia czy opinii. W wyniku analizy stwierdzono, że w 18 przypadkach wnioskodawcą był wychowawca, w jednym rodzic,

a w jednym pedagog i rodzic. W każdym przypadku wskazano konkretny rodzaj pomocy wraz z jej czasem trwania i wymiarem.

(akta kontroli str. 361-399)

4.3. Dyrektor Szkoły wystąpił do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Cieszynie o wsparcie merytoryczne w latach 2020-2022 jeden raz, wnosząc o zorganizowanie szkolenia dla nauczycieli pt. *Organizowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole*. Szkolenie to zostało zorganizowane 20 października 2022 r. Uzasadnieniem wniosku były ustalenia pokontrolne z Kuratorium opisane szerzej w punkcie 1.5 niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 74-91)

5.1. Na podstawie analizy 45 opinii ustalono, że nauczyciele, wychowawcy oraz specjaliści pracujący z uczniem, któremu udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej, każdorazowo dokonywali oceny efektywności udzielonej pomocy co najmniej dwa razy w danym roku szkolnym. W ocenach tych dokonywano oceny przyznanej pomocy, jak również opracowywano wnioski i wskazania do dalszej pracy z uczniem (m.in. dokonywano niezbędnych modyfikacji IPET). Ocena ta zawierała realną diagnozę problemów ucznia. W przypadku planowania pomocy dla ucznia po raz kolejny, na kolejny okres, brano pod uwagę wnioski zawarte w poprzedniej ocenie efektywności udzielanej uczniowi pomocy. W żadnym przypadku z oceny efektywności pomocy udzielonej w latach 2020-2022 (III kwartał) nie wynikało, że pomimo jej udzielenia w szkole, nie następuje poprawa funkcjonowania ucznia w szkole. Nie było zatem konieczności występowania przez Dyrektora Szkoły do poradni psychologiczno-pedagogicznej z wnioskiem o przeprowadzenie diagnozy i wskazanie sposobu rozwiązania problemu ucznia.

Z kolei na podstawie analizy 15 orzeczeń ustalono, że nauczyciele, wychowawcy i specjaliści, którzy tworzyli zespół wywiązali się z obowiązku dokonania okresowej, wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia, co najmniej dwa razy w roku szkolnym, zgodnie z § 6 ust. 9 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym²¹.

(akta kontroli str. 360-399)

5.2. W okresie objętym kontrolą w Szkole zostały przeprowadzone dwie kontrole związane z udzielaniem przez Szkołę pomocy psychologiczno-pedagogicznej, które szczegółowo zostały opisane w punkcie 1.5 niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Ich zakres nie obejmował kompleksowej oceny efektywności udzielenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str. 72, 92-115)

6.1 W latach 2020-2023 (I kwartał) Szkoła poniosła wydatki związane z udzielaniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej w łącznej wysokości 1 725,5 tys. zł, w tym na:

- wynagrodzenia specjalistów łącznie 853,5 tys. zł, w tym: 220,8 tys. zł w 2020 r., 272,5 tys. zł w 2021 r., 272,7 tys. zł w 2022 r. i 87,4 tys. zł w I kwartale 2023 r.;
- szkolenia dla nauczycieli, wychowawców i specjalistów związane z udzielaniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej łącznie 8,8 tys. zł, w tym: 2,4 tys. zł w 2021 r., 5,7 tys. zł w 2022 r. i 0,7 tys. zł w I kwartale 2023 r.;

²¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1309.

- wydatki związane z zakupem wyposażenia gabinetów specjalistów udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej łącznie 10,4 tys. zł, w tym: 2,4 tys. zł w 2020 r., 1,5 tys. zł w 2021 r., 5,9 tys. zł w 2022 r. i 0,1 tys. w I kwartale 2023 r.;
- pozostałe wydatki związane z udzielaniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej przeznaczono łącznie 852,8 tys. zł, w tym: 182,5 tys. zł w 2020 r., 281,8 tys. zł w 2021 r., 295,3 tys. zł w 2022 r. i 93,2 tys. zł w I kwartale 2023 r.

Z wydatków tych pokryto koszty zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, zajęć zorganizowanych w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, nauczania indywidualne, czy zajęcia rewalidacyjne²².

(akta kontroli str. 137)

W kontrolowanym okresie Szkoła na podstawie § 10t ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19²³ złożyła do organu prowadzącego w dniu 15 lutego 2022 r. wniosek o przyznanie dotacji celowej w wysokości 15,1 tys. zł przeznaczonych na dofinansowanie 319 godzin planowanych do realizacji dodatkowych zajęć specjalistycznych, o których mowa w § 10o ust. 1 ww. rozporządzenia, w okresie od 1 marca 2022 r. do 20 grudnia 2022 r. W sprawozdaniu do organu prowadzącego, wykazano zrealizowanie 71 godzin zajęć logopedycznych oraz 208 godzin zajęć o charakterze terapeutycznym.

(akta kontroli str. 295-298)

6.2 Budynek Szkoły nie był w pełni przystosowany dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi, bowiem komunikację między piętrami zapewniały schody i w budynku nie było windy. Do gabinetów specjalistów, które znajdowały się na poddaszu budynku, zapewniono jednak dostęp alternatywny, o którym mowa w art. 7 ust. 1 i 2 pkt. 1 i 2 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami²⁴, za pomocą tzw. schodołazu, jak i wsparcia innej osoby. Wejścia do budynku Szkoły nie posiadały barier architektonicznych, a na parterze (w jednej części Szkoły) znajdowała się jedna toaleta dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Gabinety dla specjalistów, pomimo iż nie były wyciszone, to ich usytuowanie zapewniało intymność i poufność prowadzonych rozmów. Na drzwiach do gabinetów znajdowały się informacje o godzinach pracy pedagoga i logopedy, zaś same gabinety były wyposażone w niezbędną do pracy sprzęt.

(akta kontroli str. 347-359)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się

²² W tym na wynagrodzenie nauczyciela wspomagającego.

²³ Dz. U. z 2020 r. poz. 493, ze zm.

²⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 2240.

do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, dnia 10 lipca 2023 r.

Kontroler

Mieczysław Handzel

Gł. specjalista kontroli państwowej

.....

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**